

ВПЛИВ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ НА ФІНАНСОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

БЛАЩУК-ДЕВ'ЯТКІНА Наталія Зіновіївна

кандидатка економічних наук, доцентка,

доцентка кафедри фінансового менеджменту

Львівського національного університету імені Івана Франка

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1860-3929>

БУРЛАЧЕНКО Денис Сергійович

здобувач освітнього рівня «бакалавр»

Львівського національного університету імені Івана Франка

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-1189-3336>

ХОЛОСТ Анастасія Володимирівна

здобувачка освітнього рівня «бакалавр»

Львівського національного університету імені Івана Франка

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-9750-3390>

Анотація. У статті досліджено поняття «банк з іноземним капіталом» згідно чинного законодавства України, проаналізовано динаміку кількості комерційних банків в Україні, а також їх відділень та визначено частку банків з іноземним капіталом. Наведено та проаналізовано показники діяльності банків України у розрізі банківських груп протягом 2021-2026 років. Досліджено частку активів банків з іноземним капіталом у банківському секторі України. На основі проведеного аналізу виокремлено позитивні та негативні наслідки іноземного капіталу на фінансову діяльність банківської системи України, а також визначено його роль у післявоєнній відбудові.

Ключові слова: іноземний капітал, банківська система, банк з іноземним капіталом, банківські групи, активи.

Постановка проблеми. В умовах повномасштабної війни банківська система України функціонує під впливом багатьох ризиків – макроекономічної нестабільності, зниження платоспроможності клієнтів, руйнування інфраструктури, валютних коливань та зростання кредитних втрат. У цих обставинах особливого значення набуває іноземний капітал, який може виступати як джерело фінансової стійкості, ліквідності та довіри до банківської системи, так і фактором потенційної вразливості через можливий відтік ресурсів, зміну стратегій банківських установ або посилення зовнішньої залежності. Наявність значної частки банків з іноземним капіталом зумовлює необхідність детального дослідження їхньої ролі у забезпеченні безперервності фінансового посередництва, кредитування економіки та підтримання стабільності фінансового сектору в умовах воєнного стану. Водночас науково обґрунтована оцінка впливу іноземного капіталу на фінансову діяльність банківської

системи в умовах війни залишається недостатньо розробленою, що визначає актуальність даної теми та потребу в подальших дослідженнях.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема впливу іноземного капіталу на фінансову діяльність банківської системи України на сьогодні, особливо в умовах повномасштабної війни, лишається актуальною. Тому вітчизняні науковці приділяли чималу увагу цьому питанню. Так, до вітчизняних науковців, які загострювали свою увагу на питаннях проблем впливу іноземного капіталу на фінансову діяльність банківської системи України, а також проводили детальні аналізи відносяться Чуй І. Р., Мицак О. В., Андрейків Т. Я., Лозицька Н. Є. [3], які приділили особливу увагу законодавчому регулюванню діяльності банків з іноземним капіталом, Сус Л. В., Овсійчук К. В. [7], які дослідили стратегії розвитку більшості банків з іноземним капіталом в Україні, та Хома І. Б., Папірник С. Є. [8], які вдало змогли окреслити більшість позитивних та негативних наслідків впливу іноземного капіталу на банківську систему України. Крім того, питанням банківської системи приділяли увагу і інші науковці, зокрема: Форкун І., Гордєєва Т. [5].

Метою статті є проведення детального аналізу динаміки та структурних змін іноземного капіталу в банківському секторі України в умовах повномасштабної війни, а також виокремити позитивні та негативні наслідки впливу іноземного капіталу на фінансову діяльність банківської системи України.

Виклад основних результатів. На сьогодні, у чинному законодавстві України немає чіткого визначення поняття «банківська система». Кожен науковець трактує її по різному, однак, у загальному, ми можемо сказати, що банківська система – це складна, внутрішньо організована та динамічна система, яка включає комплекс різноманітних банківських інституцій, діяльність яких законодавчо регламентована і спрямована на обслуговування потреб економіки та суспільства, а також забезпечення фінансової стабільності країни [1, с. 18].

Сьогодні в Україні діє дворівнева банківська система, яка складається з двох рівнів і є характерною для країн з ринковою економікою. На першому рівні розташований центральний банк, зокрема в Україні ним виступає Національний банк України, а вже на другому рівні – комерційні банки різних форм власності, спеціалізації та територіального статусу.

Згідно Закону України «Про банки і банківську діяльність» від 07 грудня 2000 року, №2121 – III, банк з іноземним капіталом – це банк, у якому частка капіталу, що належить хоча б одному іноземному інвестору, становить не менше 10 відсотків [2].

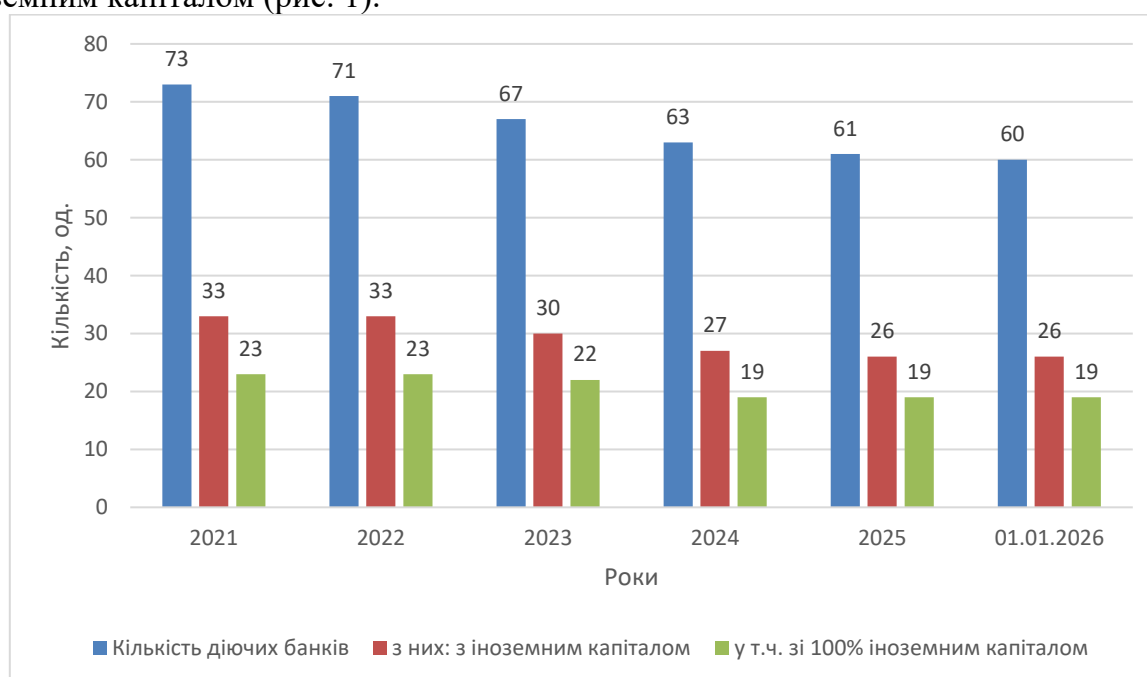
Національне законодавство створює правову основу для діяльності іноземних банків, встановлюючи чіткі вимоги до створення, функціонування та нагляду, водночас сприяє залученню іноземних інвестицій у банківський сектор і забезпечує захист національних інтересів та стабільність фінансової системи [3, с. 224]. Зокрема, мінімальним розміром статутного капіталу для створення і функціонування банків з іноземним капіталом в Україні є не менше 200 мільйонів гривень для створення банку, включно з іноземним капіталом, а регулювання діяльності банків здійснюється нормами НБУ щодо ліквідності, платоспроможності, капіталу, кредитного ризику [4].

В умовах воєнного стану специфіка впливу іноземного капіталу набуває особливого значення, оскільки зростає роль зовнішньої підтримки ліквідності та довіри до фінансового сектору. У загальному, банки з іноземною участю сприяють інтеграції банківської системи України до міжнародного фінансового простору, забезпечують доступ до зовнішніх фінансових ресурсів та підвищують рівень довіри іноземних інвесторів до національної економіки. Банки з іноземним капіталом також відіграють

важливу роль у забезпеченні конкуренції на ринку банківських послуг, впровадженні сучасних технологій управління ризиками, корпоративного управління та стандартів фінансової звітності.

Водночас воєнні ризики, макроекономічна нестабільність і валютні коливання підвищують ймовірність перегляду стратегій іноземних інвесторів, що впливає на обсяги кредитування, структуру активів і рівень прибутковості банків. Таким чином, у період війни іноземний капітал слід розглядати як складний багатовимірний чинник, який визначає як фінансову стійкість, так і трансформацію функціонування банківської системи України.

У 2022 році було прийнято рішення вивести з банківського ринку України усі банки з російським капіталом, тому кількість діючих банків з іноземним капіталом зменшилася на 3 установи та склала 30 банків [5, с. 245]. Сьогодні в Україні функціонують 60 банків, 26 із яких – з іноземним капіталом, у тому числі 19 зі 100% іноземним капіталом (рис. 1).

Рис. 1. Динаміка кількості комерційних банків в Україні протягом 01.01.2021-01.01.2026 рр.

Джерело: складено на основі [6].

*Примітка: дані станом на 1 січня кожного року

Як можна побачити із даних на рисунку 1, протягом усього досліджуваного періоду кількість банків постійно зменшувалась, а саме на 13 банків з 2021 року до сьогодні. Така ж тенденція спостерігається і з банками з іноземним капіталом, а саме, їхня кількість зменшилась на 7 одиниць.

Не зважаючи на те, що від початку 2024 року до початку 2026 року кількість діючих банків зменшилась на 3 одиниці, кількість банків з іноземним капіталом за останні два роки зменшилась на 1 банк, а банки зі 100% іноземним капіталом змін не зазнали. Це говорить нам про відносну стабільність присутності іноземного капіталу в банківській системі України навіть в умовах воєнного стану та підвищених ризиків. Скорочення загальної кількості банків відбулося переважно за рахунок установ з національним капіталом, тоді як іноземні банківські групи зберегли свою присутність, що вказує на їхню довгострокову стратегію роботи на українському ринку. Незмінність

кількості банків зі 100% іноземним капіталом протягом 2024 – початку 2026 року додатково підтверджує зацікавленість міжнародних фінансових груп у підтримці дочірніх структур, збереженні довіри клієнтів та виконанні зобов'язань перед партнерами навіть у період військових загроз та економічної нестабільності.

Щодо частки банків з іноземним капіталом, то важливо зазначити, що частка таких банків у загальній кількості коливалася в межах 42-46%. Пік значення було зафіксовано на початку 2022 року, а саме 46,48%, що можна пояснити відносною стабільністю іноземних фінансових груп перед початком повномасштабної війни Росії на території України та підтримкою дочірніх структур (табл. 1).

Таблиця 1

Частка банків з іноземним капіталом у сукупності діючих банків, %

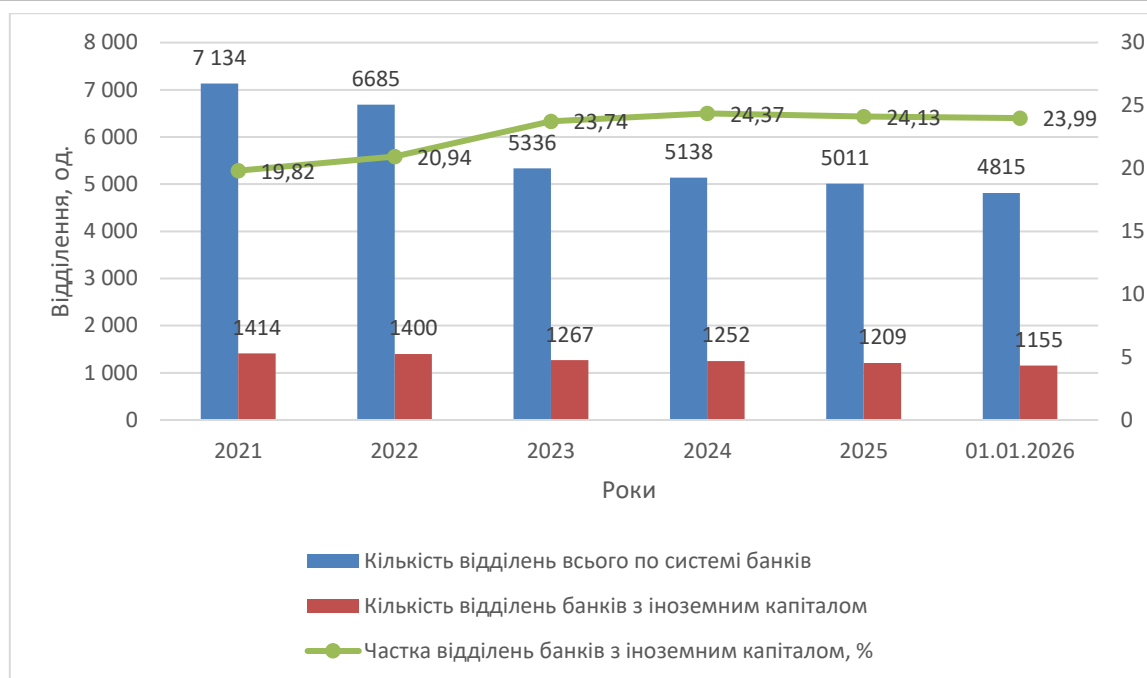
Показники:	Роки:					
	01.01. 2021	01.01. 2022	01.01. 2023	01.01. 2024	01.01. 2025	01.01. 2026
Кількість діючих банків, од.	73 (100%)	71 (100%)	67 (100%)	63 (100%)	61 (100%)	60 (100%)
	із них:					
з іноземним капіталом	33	33	30	27	26	26
частка банків з іноземним капіталом	45,21%	46,48%	44,78%	42,86%	42,62%	43,33%
у т.ч. зі 100% іноземним капіталом	23	23	22	19	19	19
частка банків зі 100% іноземним капіталом	31,50%	32,39%	32,84%	30,16%	31,15%	31,67%

Джерело: складено на основі [6].

Проте, вже у 2023-2024 роках відбулося зниження частки банків з іноземним капіталом до 42,62% станом на 01 січня 2025 року. Це свідчить про обережнішу політику окремих іноземних інвесторів, зміну стратегій присутності на українському ринку та певний вихід капіталу. Водночас, вже на початку 2026 року частка дещо зросла і становила 43,33%, що може свідчити про пристосування економіки України до умов війни та збереження інтересу міжнародних банківських груп до українського фінансового сектору.

Щодо банків зі 100% іноземним капіталом, то частка таких банків зменшилася з 31,50% у 2021 році до 30,16% на початку 2024 року, після чого спостерігається незначне відновлення до 31,67% станом на початок 2026 року. Це свідчить про збереження стратегічної присутності ключових міжнародних фінансових партнерів незважаючи на ризики, які несе у собі повномасштабна війна.

В Україні, станом на початок 2026 року працює 4 815 відділень банків, а 1 155 із них – це відділення банків з іноземним капіталом, або ж говорячи у відсотках, вони складають 23,99% від усіх банківських відділень (рис. 2).

Рис. 2. Динаміка кількості відділень банків з іноземним капіталом та їх частка в банківській системі України протягом 01.01.2021-01.01.2026 рр.

Джерело: складено на основі [6].

У загальному, протягом 2021-2026 років спостерігається безперервне зменшення загальної кількості банківських відділень. За досліджуваний період, їхня кількість зменшилась на 2 319 відділень, що становить 32,5%. Це може свідчати про активну цифровізацію банківських послуг та оптимізацію витрат банками. Найбільше зменшення загальної кількості відділень стало між 2022 та 2023 роками. Їхня кількість зменшилась на 1 349 відділень, або, говорячи у відсотках на 20,18%, що, очевидно, пов'язано з початком повномасштабного вторгнення, руйнуванням інфраструктури та закриттям відділень на окупованих територіях.

Кількість відділень банків з іноземним капіталом також скорочується, але дещо повільнішим темпом у порівнянні із загальною кількістю відділень. Зокрема, у період з 2021 до 2026 років кількість відділень банків з іноземним капіталом зменшилась на 259 одиниць, тобто на 18,32%. Банки з іноземним капіталом демонструють повільніші темпи у закритті відділень порівняно з державними чи приватними українськими банками, через що їхня відносна частка в системі зросла у порівнянні з роками до повномасштабної війни.

Попри постійне зменшення загальної кількості відділень банків, частка відділень банків з іноземним капіталом демонструє коливання. Зокрема, до 2024 року їхня частка стабільно зростала і станом на 01 січня 2024 року становила 24,37%. Далі частка відділень банків з іноземним капіталом зазнавала незначного спаду і станом на початок 2026 року становить 23,99%.

Аналізуючи показники банків іноземних банківських груп у порівнянні з показниками банків з державною часткою та приватних банків в Україні протягом 2021-2026 років можна сказати, що вони продемонстрували збільшення усіх показників: активи збільшились на 61,90%, зобов'язання зазнали зросту на 78,73%, а власний капітал банків збільшився на 100,58%, тобто удвічі, станом на 01 січня 2026 року у порівнянні з початком 2021 року (табл. 2).

**Показники діяльності банків України у розрізі банківських груп протягом
01.01.2021-01.01.2026 рр., млрд грн**

Показники:	Роки:						Темп приросту, %
	01.01. 2021	01.01. 2022	01.01. 2023	01.01. 2024	01.01. 2025	01.01. 2026	
Банки з державною часткою							
Загальні активи	1 232,6	1 173,1	1 438,4	1 857,9	2 088,1	2191,4	77,79
Зобов'язання	864,8	846,9	1 098,8	1 436,9	1 644,8	1 879,9	117,38
Власний капітал	94,0	112,6	88,9	141,3	172,6	202,0	114,89
Банки іноземних банківських груп							
Загальні активи	637,2	709,2	755,9	806,2	923,9	1 031,6	61,90
Зобов'язання	472,4	546,2	620,3	671,8	766,0	844,3	78,73
Власний капітал	77,6	93,0	74,2	91,8	119,3	155,6	100,52
Банки з приватним капіталом							
Загальні активи	336,1	476,0	522,5	647,2	755,2	958,3	185,12
Зобов'язання	276,2	404,6	416,8	540,3	635,7	813,0	194,35
Власний капітал	38,0	50,0	52,8	63,0	76,4	105,8	178,42

Джерело: складено на основі [6].

Важливо зазначити, що у період 2022 – початку 2023 року власний капітал у банках іноземних банківських груп зазнав спаду на 18,8 млрд грн, або 20,22%. Це було зумовлено насамперед необхідністю формування значних резервів під кредитні збитки, спричинені повномасштабною війною та відповідно впливом воєнних ризиків, а також переоцінкою активів у складних макроекономічних умовах.

Однак, незважаючи на позитивну динаміку збільшення показників банків іноземних банківських груп, якщо порівнювати ці результати з державними чи приватними банками, темп зростання у них значно менший. Такі показники збільшення власного капіталу свідчать про більш консервативну політику реінвестування прибутків, тенденції приросту зобов'язань свідчать про більш збалансований підхід до залучення зовнішнього фінансування. Порівняння показує, що банки іноземних банківських груп утримують більш стабільні та збалансовані позиції на ринку з помірним зростанням активів та власного капіталу. Це свідчить про їхню стратегію обережного розширення та потенційно вищий рівень ризик-менеджменту в порівнянні з державними та приватними банками, які показали більш агресивне зростання, особливо у сегменті приватних банків [7, с. 5].

У більшості розвинених країн частка іноземного капіталу в банківському секторі становить лише 5-10% і дуже рідко перевищує 20% [7, с. 5]. Станом на 01 січня 2026 року загальні активи банківської системи України склали 4 000,6 млрд грн, а активи іноземних банківських груп – 1 031,6 млрд грн з часткою 25,79% у загальних активах. Такий рівень свідчить про збереження значної ролі іноземного капіталу у функціонуванні банківської системи України (табл. 3).

Проте, якщо подивитись на динаміку протягом 2021 – початку 2026 років, то можна побачити, що частка активів іноземних банківських груп зазнала значного спаду у порівнянні з показниками до повномасштабної війни. Така динаміка свідчить про скорочення обсягів залучених коштів від клієнтів і зменшення активної участі іноземних банків у кредитуванні та депозитних операціях на українському ринку. Структурні зміни у власності банківського сектору України відбулися через поступове зниження залежності від іноземного капіталу на користь державних і приватних банків, які адаптувалися до нових умов і демонструють свою конкурентоспроможність в умовах воєнного часу [3, с. 227].

Складова активів банків іноземних банківських груп у загальних активах банківської системи України, млрд грн

Показники:	Роки:					
	01.01. 2021	01.01. 2022	01.01. 2023	01.01. 2024	01.01. 2025	01.01. 2026
Загальні активи банківського сектору	1 822,8 (100%)	2 053,2 (100%)	2 351,7 (100%)	2 945,0 (100%)	3 141,9 (100%)	4 000,6 (100%)
	із них:					
Активи банків іноземних банківських груп	637,2 (34,96%)	709,2 (34,54%)	755,9 (32,14%)	806,2 (27,38%)	923,9 (29,41%)	1 031,6 (25,79%)

Джерело: складено на основі [6].

На основі проведеного аналізу можна сказати, що іноземний капітал відіграє важливу роль у банківській системі України в умовах війни. Попри скорочення загальної кількості банків, присутність іноземних банківських груп залишалася відносно стабільною, а кількість установ зі 100% іноземним капіталом майже не змінилася. Це свідчить про довгострокову зацікавленість міжнародних фінансових груп у роботі на українському ринку та їхню готовність підтримувати дочірні банки навіть за умов підвищених ризиків. Крім того, банки з іноземним капіталом продемонстрували зростання активів, зобов'язань і власного капіталу, а також більш збалансовану та обережну політику управління ризиками, що позитивно впливає на фінансову стійкість усього банківського сектору. Незважаючи на це, частка іноземного капіталу в банківській системі все ж поступово зменшувалася після початку повномасштабної війни. Зокрема, скоротилася частка активів банків іноземних банківських груп у загальних активах сектору, що свідчить про зниження їхньої активності у кредитуванні та залученні ресурсів. Також темпи зростання показників цих банків були нижчими порівняно з приватними банками, що вказує на консервативну стратегію розвитку та прагнення мінімізувати ризики.

У загальному можна виділити ряд позитивних та негативних наслідків впливу іноземного капіталу на банківську систему України. Зокрема, до позитивних наслідків варто віднести:

- іноземний капітал виступає чинником фінансової стійкості, забезпечуючи підтримку ліквідності та підвищуючи рівень довіри іноземних інвесторів до національної економіки, особливо в умовах воєнного стану;

- підвищення рівня капіталізації вітчизняної банківської системи та ефективності її функціонування;

- прискорення процесу реформування банківського сектору [8, с. 3];

- розвиток конкуренції в банківському секторі, що стимулює інновації та покращення банківських послуг, а також якість обслуговування клієнтів;

- відбувається залучення іноземних інвестицій в економіку України, що є особливо важливим у період війни;

- інтеграція банківського сектору України у світовий фінансовий простір, полегшення доступу до міжнародних ринків капіталу;

- впровадження міжнародних стандартів корпоративного управління та прозорості, що знижує рівень зловживань і підвищує надійність банків;

- створення нових робочих місць і підвищення кваліфікації персоналу через навчальні програми міжнародних банківських груп;

- сприяння розвитку безготівкової економіки та цифровізації фінансових послуг.

Однак, не зважаючи на всі зазначені позитивні наслідки, існує і ряд негативних

наслідків впливу іноземного капіталу які необхідно враховувати, а саме:

- зростання рівня чутливості вітчизняної банківської системи до економічних та політичних криз в країнах-інвесторах;
- збільшення валютного ризику внаслідок росту кредитування в іноземній валюті;
- зростання рівня залежності вітчизняної економіки від ефективності роботи інвесторів, а також від зовнішніх джерел фінансування [8, с. 3];
- ризик швидкого відтоку капіталу у разі погіршення економічної ситуації або підвищення певних ризиків;
- витіснення національних банків з ринку через нерівномірні конкурентні умови та більші фінансові можливості іноземних установ;
- ускладнення банківського нагляду;
- можлива орієнтація іноземних банків на короткострокові та менш ризикові операції замість довгострокового кредитування національної економіки.

Важливо також зазначити, що іноземний капітал відіграватиме ключову роль у фінансуванні програм відбудови України. За умови поглиблення співпраці з міжнародними фінансовими організаціями та європейськими партнерами, банківська система може стати ефективним посередником вкладання іноземних інвестицій в реальний сектор економіки. Це створює передумови для відновлення інфраструктури, розвитку малого й середнього бізнесу та інтеграції України до фінансового простору ЄС. Крім того, банки з іноземним капіталом функціонують під наглядом Національного банку України в межах посиленних регуляторних стандартів, що сприяє стабільності та підвищенню довіри до всієї системи. У процесі відбудови це особливо важливо, адже масштабні інвестиційні проекти потребують довгострокового та надійного фінансування.

Разом із тим перспективи використання іноземного капіталу залежать від збереження фінансової стабільності, ефективного банківського нагляду та прогнозованої державної політики. Надмірна залежність від зовнішніх ресурсів може створювати ризики відпливу капіталу у кризові періоди. Тому оптимальною є модель збалансованого поєднання національного та іноземного капіталу.

Висновки. В умовах повномасштабної війни вплив іноземного капіталу на фінансову діяльність банківської системи України набуває особливого значення. З одного боку, присутність іноземних банків і інвестицій сприяє підвищенню стійкості банківського сектору, забезпечує додаткову ліквідність, підтримує довіру клієнтів та сприяє впровадженню сучасних управлінських і фінансових технологій. З іншого боку, зберігаються ризики залежності від зовнішніх джерел фінансування, можливого відпливу капіталу та підвищеної чутливості до глобальних економічних коливань. Водночас, саме іноземний капітал став одним із ключових факторів збереження функціональності банківської системи у кризовий період, забезпечуючи її адаптивність та здатність протистояти складним економічно-політичним викликам.

Аналіз динаміки кількісних та фінансових показників засвідчив, що банки з іноземним капіталом продемонстрували зростання активів, зобов'язань і власного капіталу, водночас дотримуючись більш консервативної та збалансованої політики управління ризиками порівняно з іншими групами банків. Це сприяло підтриманню належного рівня ліквідності, капіталізації та довіри до банківського сектору загалом. Разом із тим спостерігається певне зниження частки іноземного капіталу в структурі активів банківської системи, що відображає адаптацію ринку до воєнних умов та посилення ролі державних і приватних вітчизняних банків.

Таким чином, вплив іноземного капіталу на діяльність банківської системи

України в умовах війни є багатовимірним і неоднозначним, однак загалом його можна оцінити як стабілізуючий та стратегічно важливий чинник збереження фінансової стійкості й формування підґрунтя для подальшого відновлення та розвитку національної економіки.

Список використаної літератури

1. Ситник Н. С., Стасишин А. В., Блащук-Дев'яткіна Н.З., Петик Л.О. Банківська система: навч. посіб. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 580 с. URL: https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/Blashchuk_Petyk_13_end.pdf
2. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. №2121-III, із змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
3. Чуй І. Р., Мицак О. В., Андрейків Т. Я., Лозицька Н. Є. Вплив іноземного капіталу на банківську систему України. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2025. № 84. С. 222-230. URL: <https://dspace.lute.lviv.ua/items/28fe2fd3-4d92-48bb-a6b3-93b247164cab>
4. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова Національного банку України від 28.08.2001 р. № 368. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text>
5. Форкун І., Гордєєва Т. Аналіз діяльності банків на фінансовому ринку України. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2024. № 5. С. 344-350. URL: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-334-51>
6. Офіційний сайт. Національний банк України. Статистика. URL: <https://bank.gov.ua/>
7. Сус Л. В., Овсійчук К. В. Оцінка впливу іноземного капіталу на діяльність банківської системи України в умовах сучасних викликів та загроз. *Економіка та суспільство*. 2024. № 68. С. 1-8. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-89>
8. Хома І. Б., Папірник С. Є. Вплив іноземного капіталу на стабільність банківської системи України. *Економіка та суспільство*. 2022. № 43. С. 1-9. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-10>

Дата надходження статті: 27.02.2026

Дата прийняття статті: 12.03.2026

Дата публікації статті: 31.03.2026